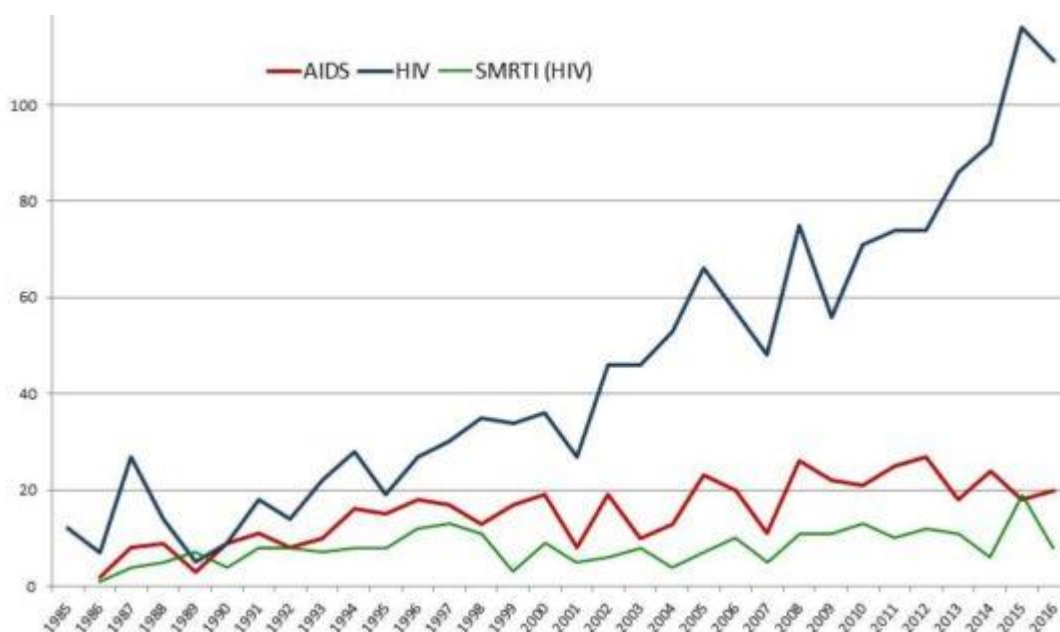

Zagreb, 24. studeni 2017.

Prema podacima [Registra za HIV/AIDS](#), u razdoblju od 1985. godine, kada su zabilježeni prvi slučajevi zaraze HIV-om u Hrvatskoj, do kraja 2016. godine je zabilježeno ukupno 1433 osoba kojima je dijagnosticirana infekcija HIV-om, od čega ih je 480 oboljelo od AIDS-a. U istom je razdoblju od HIV-a odnosno AIDS-a umrlo 254 osoba.

U 2016. godini je u Hrvatskoj zabilježeno 109 novih slučajeva infekcije HIV-om i AIDS-a, što je na razini prošle godine, te se nastavlja blag porast pojavnosti.

Slika 1. Broj prijava zaraze HIV-om, AIDS-a i smrti od HIV/AIDS-a u Hrvatskoj po godinama, za razdoblje 1985. – 2016. godine

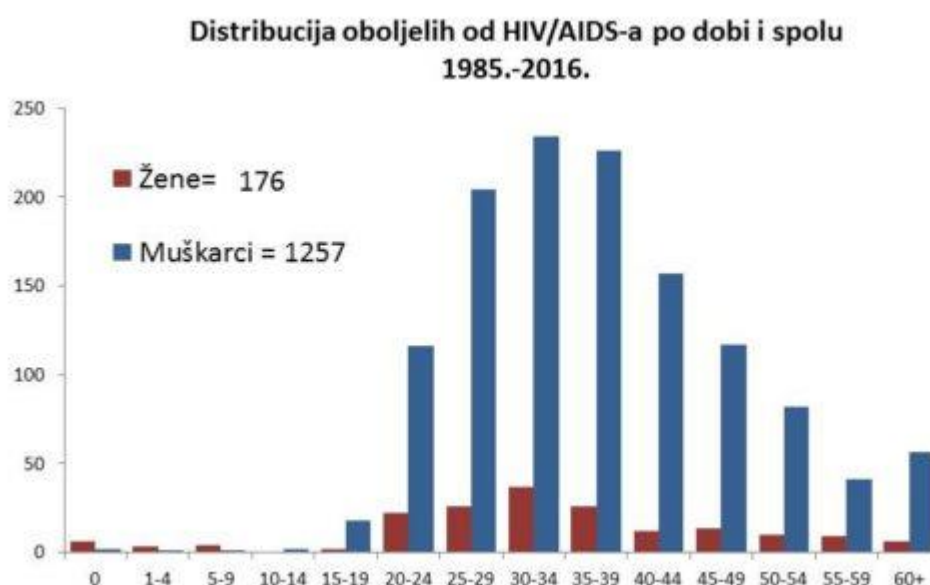
Posljednjih se godina u Hrvatskoj prosječno godišnje bilježi 95 novodijagnosticiranih slučajeva infekcije HIV-om, što stopom od 21 na milijun stanovnika i Hrvatsku svrstava među zemlje s niskom učestalošću HIV infekcije (63/1 milijun je prosjek za zemlje EU/EEA u 2015. g.).

Novi slučajevi zaraze HIV-om u Hrvatskoj pokazuju blagi trend porasta pojavnosti unazad nekoliko godina, sa stabilnim trendom oboljelih i umrlih od AIDS-a, što dijelom možemo objasniti uspješnijim otkrivanjem infekcije preventivnim aktivnostima testiranja (u zdravstvenim ustanovama i zajednici), te dostupnošću antiretrovirusne terapije koja, ako je uspješna, omogućuje gotovo normalan i dug životni vijek osoba zaraženih HIV-om (Slika 1.). Antiretrovirusna terapija je u Hrvatskoj od 1997./1998. godine dostupna i besplatna za pacijente (troškove pokriva Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje). Liječenje zaraze HIV-om u Hrvatskoj je prema parametrima preživljenja i zadržavanja u skrbi dobro i uspješno, čime se poboljšava prognoza i kvaliteta života oboljelih te pomaže u sprečavanju prijenosa infekcije HIV-om na druge ljude.

Iako se postotak novootkrivenih osoba s HIV infekcijom koje imaju i AIDS smanjuje u odnosu na sve novootkrivene osobe kojima je dijagnosticirana ova infekcija, još je uvijek nepovoljno to što se dio zaraza HIV-om otkrije u kasnom stadiju HIV infekcije ili kad je zaražena osoba već oboljela od AIDS-a.

Od ukupnog broja svih slučajeva zaraze HIV-om (kumulativ), 88 % (1 257) su muškarci, a 12 % (176) žene. Od ukupnog broja slučajeva HIV/AIDS, najveći broj zaraza HIV-om (53 %) se dijagnosticira u dobnim skupinama od 25 do 39 godina. (Slika 2.)

Slika 2. Dobna raspodjela slučajeva HIV-a/AIDS-a (kumulativ) u vrijeme dijagnosticiranja HIV infekcije u Hrvatskoj u razdoblju 1985. – 2016. godine (N=1433)

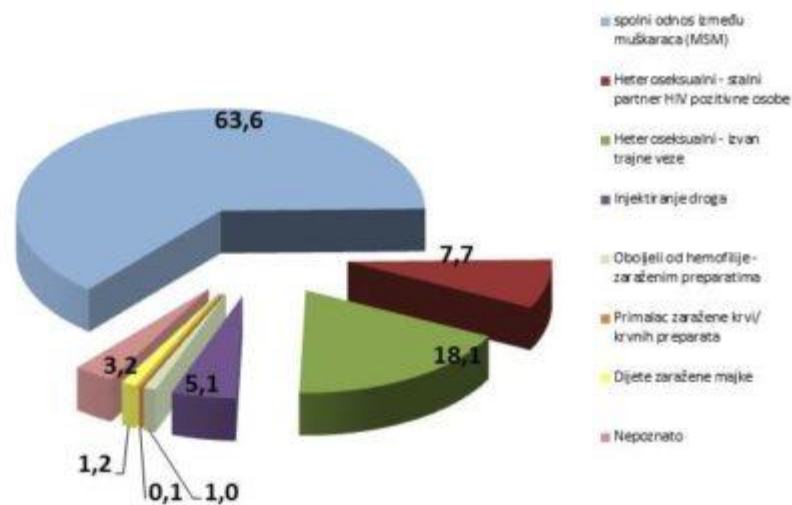

Za ukupno 1 433 zabilježena slučaja HIV-a/AIDS-a raspodjela prema vjerojatnom putu prijenosa pokazuje da se najveći broj oboljelih zarazio nezaštićenim spolnim odnosom (89 %). Najčešći prijavljeni put prijenosa je spolni odnos između muškaraca (64 % svih slučajeva HIV-a/AIDS-a), dok je drugi najčešći put prijenosa spolni odnos između žene i muškarca (26 %). Među slučajevima heteroseksualnog puta prijenosa bilo je nešto više od dvije trećine (70 %) slučajeva kod osoba s visokorizičnim spolnim ponašanjima – veći broj i učestalo mijenjanje spolnih partnera/ica, kupovanje ili prodavanje seksualnih usluga, nezaštićeni spolni odnosi u zemljama s visokom učestalošću HIV-a, dok je oko jedne trećine (30 %) bilo među stalnim partnerima/icama osoba s HIV infekcijom. Udio zaraženih putem injektiranja droga je 5 %. Vertikalni prijenos (sa zaražene majke na dijete) čini 1 %, a primanje zaraženih krvnih preparata 0,1 % od ukupnog broja zabilježenih slučajeva zaraze HIV-om. U 3,2 % slučajeva nije bilo moguće saznati put prijenosa (Slika 3).

Od 109 slučajeva prijava HIV/AIDS u 2016. godini, kod 92 osobe (84 %) je vjerojatni put prijenosa bio muški homoseksualni odnos (u 2015: 96 od 116), kod 14 osoba (13 %) heteroseksualni odnos (u 2015: 12 od 116), u jednom slučaju (0,9 %) injektiranje droga (u

2015.: 2 od 116) i dva slučaja (1,9 %) je put prijenosa bio sa zaražene majke na dijete (dijete rođeno izvan Hrvatske, došlo kod nas u skrb 2016. godine).

Slika 3. Distribucija zaraženih HIV-om, za razdoblje 1985. – 2016. prema vjerojatnom putu prijenosa infekcije (N= 1 433)

HIV/AIDS u svijetu i Europi

U svijetu je, prema procjenama SZO-a i UNAIDS-a, 2015. godine s HIV infekcijom živjelo 36,7 milijuna ljudi, od čega je bilo 2,1 milijuna novih slučajeva zaraze HIV-om. Od posljedica AIDS-a umrlo je 1,1 milijun ljudi.

Prema podacima Europskog centra za prevenciju i kontrolu bolesti (ECDC/WHO) 2015. godine je u 31 zemlje Europske Unije (EU/EEA) ukupno zabilježeno 29.747 novih slučajeva infekcije HIV-om i AIDS-a (na temelju podataka sustava prijava zaraznih bolesti), što čini opću stopu od 6,3 na 100.000 stanovnika. Spolni odnos između muškaraca (MSM) je i dalje najčešći prijavljeni put prijenosa (42 %) među svim dijagnozama HIV infekcije i AIDS-a u EU/EEA. Drugi najčešći put prijenosa je spolni odnos između žene i muškarca (32 %), dok put prijenosa injektiranjem droga čini 4 %.

Posljednjih se godina u Hrvatskoj bilježi porast novodijagnosticiranih slučajeva među muškarcima koji prakticiraju spolni odnos s osobama istog ili oba spola i njihov je udio sve veći, a slično je i u zemljama EU/EEA (porast od 33 % u odnosu na 2004. g.).

Prevalencija HIV infekcije

Hrvatska je zemlja niske prevalencije infekcije HIV-om: manje od 0,1 % stanovnika ima protutijela na HIV (seroprevalencija protutijela na HIV kod osoba koje prvi put dobrovoljno doniraju krv u Hrvatskoj je u razdoblju 1998. – 2013. god. iznosila od 0,00 do 0,014 %, HZTM). Neke skupine stanovništva imaju znatno višu prevalenciju HIV protutijela: muškarci koji imaju spolne odnose s muškarcima (MSM), osobe koje ubrizgavaju droge te osobe koje često mijenjaju partnere. Procjene prevalencije HIV infekcije prema podacima seroepidemioloških istraživanja među MSM iznose između 2,8 % i 4,5 %.*

Testiranja na HIV infekciju: izvještaj laboratorija o testiranjima na HIV

Praćenje proširenosti HIV infekcije među stanovništvom putem godišnjih izvještaja laboratorija u Hrvatskoj (zbirni, anonimni, bez isključivanja eventualnih duplikata i uključujući i pacijente koji su od prije poznati kao pozitivni na HIV) o rezultatima obavljenih testiranja na HIV protutijela (oboljeli od HIV-a/AIDS-a uključeni) pokazuje niske opće postotke uzoraka pozitivnih na HIV (podaci iz 32 laboratorija, uključujući i testiranja brzim testovima koje radi Hrvatski Crveni križ). Do trenutka izvještavanja sve ustanove još nisu poslale svoja izvješća, tako da je 2016. god. testirano 237 095 uzoraka krvi, od čega je registriran 189 pozitivan nalaz na HIV. Od ukupno 175 testiranih osoba koje injektiraju drogu nije registriran niti jedan nalaz pozitivan na HIV, što je na razini prošle godine. Prema podacima Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu, među ukupno testiranim dozama krvi svih dobrovoljnih davatelja krvi (197 294) u 2016. god., učestalost potvrđenih pozitivnih uzoraka je i dalje niska, tri pozitivna nalaza na HIV, te nema značajnih promjena u trendu u odnosu na prethodne godine.

[Centri za anonimno i besplatno savjetovanje na HIV-Savjetovaništa za HIV- Izvjestaj rada-2016](#)

[Centri za anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV-Izvjestaj rada- 2015](#)

Strategija prevencije

Iako se Hrvatska svrstava među zemlje niske učestalosti HIV infekcije (godišnje oko 21 novooboljelih od zaraze HIV-om na milijun stanovnika), HIV infekcija i AIDS je bolest od javnozdravstvenog interesa. U Hrvatskoj se HIV/AIDS 30 godina od pojave prvih slučajeva (1985. g.) zadržava na niskoj razini, jednoj od najnižih u Europi, zahvaljujući kontinuiranoj i sustavnoj primjeni cijelog skupa mjera prevencije, dijagnostike i liječenja, od nadzora nad pripravcima iz ljudske krvi do zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja, koje se kod nas provode još od vremena prije pojave prvih slučajeva, tj. od 1983. godine u djelatnosti prikupljanja krvi odnosno 1988. godine u svim djelatnostima zdravstvene zaštite (program mjera zdravstvene zaštite protiv AIDS-a), a koje su sastavnice Nacionalnog programa za prevenciju HIV-a/AIDS-a. Trenutno je važeći Hrvatski nacionalni program za prevenciju HIV-a/AIDS-a za razdoblje 2017.-2021.

Ciljevi programa mjera suzbijanja i sprečavanja HIV infekcije i AIDS-a su:

1. Sprečavanje širenja HIV infekcije u Hrvatskoj
2. Osiguranje adekvatne zdravstvene zaštite i skrbi za oboljele od HIV/AIDS-a
3. Promicanje zdravlja i smanjenje rizičnih ponašanja u općoj populaciji i ključnim populacijama: muškarcima koji imaju spolne odnose s muškarcima, osobama koje koriste droge injektiranjem, osobama koje imaju veći broj spolnih partnera te osobama koje naplaćuju seksualne usluge.

Mjere sprečavanja i suzbijanja HIV-a/AIDS-a te ostalih krvlju i spolno prenosivih bolesti provode se prema Hrvatskom nacionalnom programu prevencije HIV-a/AIDS-a i Programu mjera zdravstvene zaštite u kojem zajedničkim radom sudjeluju zdravstvene službe, mnogobrojni stručnjaci izvan zdravstva kao i nevladine udruge. U okviru mjera prevencije HIV-a/AIDS-a prikupljaju se podaci o broju oboljelih i umrlih od HIV-a/AIDS-a, analizira epidemiološka situacija u zemlji, provodi nadzor nad krvlju, imunobiološkim lijekovima i bolničkim infekcijama, dijagnosticiranje i liječenje oboljelih te edukacija i podizanje svjesnosti čitavog stanovništva, posebice mladih i skupina izloženih povećanom riziku infekcije HIV-om. Važan temelj svih mjera prevencije su edukacija i informiranje, usvajanje odgovornog ponašanja (odgovorno spolno ponašanje, nekorištenje droga i drugih psihoaktivnih sredstava, uporaba sterilnog pribora za injektiranje droga i dr.) i rano otkrivanje HIV infekcije. Centri za dobrovoljno savjetovanje i testiranje na HIV su, kao mjesta primarne i sekundarne prevencije HIV infekcije, važan dio javnozdravstvene zaštite (edukacija o odgovornom spolnom ponašanju, individualni plan smanjenja rizika, testiranje na HIV koje omogućuje rano otkrivanje i uspješnije liječenje, čime se sprečava ili smanjuje razvoj komplikacija bolesti i poboljšava životna prognoza zaražene osobe te sprečava prijenos infekcije na druge ljude) i jedan od ciljeva Nacionalnog programa za prevenciju HIV/AIDS-a. Sve aktivnosti i mjere se provode da se održi ova relativno povoljna epidemiološka situacija, smanji broj novooboljelih od HIV-a/AIDS-a u budućnosti i unaprijedi skrb za zaražene osobe i osobe izložene povećanom riziku infekcije. Na temelju epidemiološkog kretanja HIV-a/AIDS-a je nužno i nastaviti provoditi sve mjere suzbijanja i sprečavanja ove infekcije, te intenzivirati ciljane mjere prevencije usmjerene prema populaciji muškaraca koji imaju spolne odnose s muškarcima.